

سال انتشار	۱۴۰۵	شماره انتشار	صفحات	۱-۱۴
------------	------	--------------	-------	------

تهدیدها و چالش‌های ناشی از جهانی‌شدن جرایم تروریستی در پرتو گسترش علوم و فناوری‌های نوین

آقای دکتر پیمان نامیان

استادیار و عضو هیأت علمی گروه حقوق دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اراک.

چکیده

جامعه بین‌المللی که در نیمه دوم قرن بیستم با پدیده جرایم تروریستی مواجه شده بود، با پذیرش مجموعه‌ای از کنوانسیون‌های بین‌المللی و حتی منطقه‌ای، در قبال انواع خاص جرایم تروریستی و تعهد دولت‌ها، واکنش نشان داد. جامعه بین‌المللی نتوانسته است در مورد تعریف حقوقی واحدی به اتفاق برسد؛ البته جرم تروریستی اقدامی است که به‌طور صرف محدود به حقوق نمی‌شود، بلکه ابعاد اجتماعی، فرهنگی، عقیدتی، اقتصادی و از همه مهم‌تر سیاسی دارد. جرایم تروریستی به‌عنوان جنایت سازمان‌یافته، پدیده غالب عصر حاضر، علی‌رغم جهان‌شمولی و ماهیت تهدیدانگازانه و منفی خود، هنوز هم تعریف مشخص و یکسانی در جامعه جهانی ندارد. در حالی که ابزارهای جهانی شدن امکانات لازم را برای جهان‌شمولی جرایم تروریستی فراهم آورده، مبارزه با جرایم تروریستی منحصر به مرزهای ملی مانده که به نظر می‌رسد ناتوانی در اجماع بین‌المللی بر تعریفی واحد از جرایم تروریستی، عامل اصلی و اولیه آن باشد. از اینرو، وفق نظریات کارشناسان عواملی نظیر دگرگونی‌های بسیار گسترده تاریخی، تغییرات عقیدتی و در نهایت پیشرفت در علم و فناوری موجب پیدایش و زمینه رشد فزاینده جرایم تروریستی می‌باشند.

واژگان کلیدی: جرایم تروریستی، امنیت بین‌المللی، فناوری‌ها، ملل متحد.

طبقه‌بندی: JEL: فقه - حقوق - جزا و جرم‌شناسی - حقوق بین‌الملل - حقوق خصوصی

Threats and challenges caused by the globalization of terrorist crimes In light of the development of new sciences and technologies

Dr Peyman Nammameyan

Abstract

The international community, which faced the phenomenon of terrorist crimes in the second half of the 20th century, responded by accepting a set of international and even regional conventions, in response to specific types of terrorist crimes and the commitment of governments. The international community has not been able to agree on a single legal definition; Of course, terrorist crime is an action that is not limited to rights, but has social, cultural, ideological, economic and most importantly political dimensions. Terrorist crimes as an organized crime, the dominant phenomenon of the present age, despite its universality and threatening and negative nature, still does not have a clear and uniform definition in the world community. While the tools of globalization have provided the necessary facilities for the universalization of terrorist crimes, the fight against terrorist crimes remains limited to national borders, which seems to be the main and primary cause of the inability to reach an international consensus on a single definition of terrorist crimes. Therefore, according to the opinions of experts, factors such as extensive historical transformations, ideological changes and finally progress in science and technology cause the emergence and growing grounds of terrorist crimes.

Keywords: Terrorist crimes, International security, Technologies, United Nations

متن مقاله

نمونه در اوایل مارس ۲۰۰۳، یک تروریست، اتوبوسی را در «حیفا»، اسرائیل، منفجر کرد. بمب گذار انتحاری روز بعد شناسایی شد، اما هیچ یک از سازمان‌های تروریستی مسئولیت حمله وی را نپذیرفتند. بدون شک این اقدام، دستگیری عاملان و تخریب سازمان‌های تروریستی را بسیار دشوار می‌سازد (Schweitzer, ۲۰۰۱: ۱).

به‌رغم سطح روبه رشد تهدیدهای ناشی از ارتکاب جرایم تروریستی، دامنه بین‌المللی آن و امکان استفاده و کاربرد این‌گونه جرایم تروریستی از سلاح‌های غیرمتعارف، تبیین و شناسایی تحولات پیرامونی آن در آینده در عرصه بین‌المللی برای مقابله با آن ضروری است (مبیینی‌کشه و امیدی، ۱۳۹۸: ۲۳۹). از اینرو، با توجه به تحولات نوین امنیت بین‌المللی از جمله تحولات پس از ۲۰۱۱ و تشدید روندهای جرایم تروریستی در منطقه خاورمیانه برای یک مرتبه دیگر، ضرورت اتخاذ ملاحظاتی راهبردی به پدیده جرایم تروریستی به‌ویژه جرایم تروریستی هسته‌ای را فراهم آورده است (نژندی‌منش، مطلبی و حیدرقلی‌زاده، ۱۳۹۶: ۱۴۴). تفاوت این مقطع زمانی، حدود یک دهه قبل و در زمان وقوع حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ این است که در آن مقطع غرب خود را قربانی اول جرایم تروریستی معرفی می‌کرد و امروز غرب تنها قربانی جرایم تروریستی نیست و این پدیده فراگیری بیشتری پیدا کرده و محتمل است در قالب جرایم تروریستی هسته‌ای به‌عنوان یکی از چالش‌های راهبردی امنیت بین‌الملل آینده مطرح شود (رستمی، ۱۳۹۵: ۶۶).

در خصوص جرایم تروریستی دولتی، دولت‌ها می‌توانند چنین رفتاری را با دیگر قواعد حقوق بین‌الملل شامل قواعد حقوق بشر، حقوق کیفری، حقوق بشردوستانه (شامل جرائم خاص جرایم تروریستی که در کنوانسیون‌های چهارگانه ۱۹۴۹ ژنو پروتکل‌های الحاقی ۱۹۷۷ مقرر شده است و حقوق ملی به طرز وسیعی تحت پوشش قرار دهند. در مقابل، بازیگران غیردولتی از دیرباز مشمول نظم و مقررات چندانی نبوده‌اند که تلاش‌هایی را برای بررسی برخی از فعالیت‌های آنها که به منزله جرایم تروریستی تعریف شده‌اند، برانگیخته است. در نبود این تعریف، نابسامانی مفهوم در ادبیات عمومی یا سیاسی این امتیاز را به کسانی که در موضع

جرایم تروریستی از دهه شصت میلادی دستخوش تغییر و تحولات زیادی شده است. البته برخی صاحب‌نظران شش جنبه از جرایم تروریستی را ارائه می‌دهند که نوع اخیر را متمایز از جنایات تروریستی قبل از سال ۱۹۹۰ می‌دانند (Alexander, ۲۰۰۰: ۶۶; Bassiouni, ۲۰۰۲: ۸۷-۸۸). پیش از سال ۱۹۹۰، جرایم تروریستی زائیده مبارزات رهایی‌بخش ملی یا جنبش‌های ضد سرمایه‌داری بود؛ در حالی که امروزه «جرایم تروریستی مذهبی» و «جرایم تروریستی غیرحزبی» حاکم هستند. همچنین تروریست‌های عصر حاضر در مقایسه با تروریست‌های دهه هفتاد و هشتاد میلادی به شبکه‌ای از گروه‌های مختلف متکی می‌باشند و تا حد امکان از سلسله مراتب ساختاری اجتناب می‌ورزند. فناوری مدرن و جهانی‌سازی به این روند کمک می‌کند. از اینرو، برخی اظهار می‌دارند چند گروه تروریستی با یکدیگر ارتباط داشته و در ارتکاب حملات از یکدیگر پشتیبانی می‌کنند (Alexander, ۲۰۰۰: ۷۱).

امروزه مبارزه با پدیده تروریسم به یک امر مبتلا به نظام بین‌المللی مبدل گردیده است؛ چرا که وضعیت نابه‌سامان ناشی از وقوع آن نه تنها موجب خدشه‌دار شدن امنیت انسانی شده، بلکه صلح و امنیت ملی و بین‌المللی را مورد حمله خود قرار داده است. بنابراین با چنین شرایطی به نظر می‌رسد تنها عزم راسخ جهانی می‌تواند به مثابه راهبردی ویژه در مبارزه با تروریسم تلقی گردیده و موجبات رفع شکاف‌های موجود در این رابطه باشد؛ افزون بر این، جرایم تروریستی و چالش‌های ناشی از آن موجب گردیده جامعه بین‌المللی اسناد متعددی را در مواجهه با آنها به تصویب رساند.

مزیت‌های پراکندگی جغرافیایی و عمل کردن بر مبنای نامتمرکز بدیهی و آشکار هستند: تروریست‌ها می‌توانند با اطمینان خاطر بیشتری عمل کنند که روند شناسایی و دستگیری آنها را پیچیده و دشوار سازد (Carberry, ۱۹۹۹: ۷۱۳). یک جنبه جدید دیگر اینکه، گاهی اوقات تروریست‌ها مسئولیت اقدام‌های خویش را نمی‌پذیرند؛ به عنوان

پذیرفته و قانون‌گذاران، حقوق کیفری را دستاویز مقابله کیفری با احتمال‌ها قلمداد کرده‌اند و ارج آن را تا اندازه‌ای که به مثابه افزار برجسته برای پیشگیری از جرایم تروریستی آینده باشد، دانسته‌اند. جرایم تروریستی هسته‌ای، دسته‌ای شناخته شده از جرایم مزبور هستند بدون آنکه تاکنون رخ داده و پرونده‌ای از آنها باز شده باشد (Sudarshan, Sudarshan K. and Mark A., ۲۰۱۰: ۳۲۱-۳۱۹; ۲۰۱۰: ۴۵۷-۴۵۸). به علاوه، همین وضعیت را نیز جرایم تروریستی ناشی از کاربرد سلاح‌های شیمیایی و بیولوژیک در سطحی کمتر دارا هستند. نگرانی از بکارگیری مواد یا سلاح‌های هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیک، هم از حیث خطرناکی و مرگبار بودن آنهاست و هم اینکه پیش از این هر سه در مختصات بین‌المللی از سوی دولت‌های درگیر مورد استفاده شده‌اند (Ormerod, Ghosh and, ۲۰۱۰: ۱۵۳; Ormerod, ۲۰۱۰: ۴۵۷-۴۵۸). بنابراین پیشگیری از این‌گونه اقدام‌ها و ایجاد و ارتقای امنیت هسته‌ای در برابر گروه‌های تروریستی نیازمند چهار عامل مرتکب، موضوع جرم، دولت‌ها و نهادهای وابسته می‌باشد (عالی‌پور و کارگری، ۱۳۸۹: ۷۹-۷۵؛ جلالی و مقامی، ۱۳۸۷: ۱۱۹-۱۱۳).

۱. جهانی‌شدن و فرایند جرم‌انگاری

یکی از تحولات بنیادین در زندگی سیاسی و اجتماعی بشر، سلطه فراگیر «فناوری ارتباطات» است که در دهه‌های پایانی قرن بیستم بسان موجی سهمگین تمام جهان را در نوردید و سومین انقلاب مهم و حیاتی را در تاریخ بشر به یادگار گذاشت. هست و حیات «انقلاب اطلاعاتی» را داده‌های نرم افزاری تشکیل می‌دهد. آن‌چنان که ادعا می‌شود در اثر این تحول شگرف و این انقلاب عظیم، جهان به طور روزافزون کوچک‌تر می‌شود، انسان‌ها به هم نزدیک‌تر می‌گردند، روابط افراد و جوامع دقیق‌تر و عمیق‌تر و بسیار گسترده‌تر از پیش می‌باشند تا حدی که گفته می‌شود، جهان به یک دهکده تبدیل گردیده و در این جهان، همه کس و همه چیز جهانی‌شده است؛ مرزها درهم شکسته، دادوستدها آزاد و جابه‌جایی‌ها

سلطه جویانه قرار دارند می‌دهد تا جرایم تروریستی را تعریف و تفسیر کنند و به شکلی سرسری داغ آن را بر پیشانی دشمنان خود بزنند.

در نهایت به استناد تشخیص جامعه بین‌المللی از نامشروع بودن وجود اساسی جرایم تروریستی بین‌المللی می‌توان جرایم تروریستی را به طور قیاسی به صورت زیر تعریف کرد:

۱. عمل خطیر خشونت آمیز یا جنایی که برای تسبیب مرگ، خسارت جسمانی شدید، یا به خطر انداختن جان، از جمله به واسطه اعمالی بر ضد اموال منظور شده باشد؛

۲. در جایی که خارج از درگیری مسلحانه واقع شده باشد؛

۳. هدفی سیاسی، عقیدتی، مذهبی یا قومی داشته باشد؛

۴. در جایی که برای ایجاد رعب و وحشت مفرط در کسی، یا گروهی، یا عموم مردم در نظر گرفته شده باشد؛

الف- ارباب جدی یک جمعیت یا بخشی از یک جمعیت، یا

ب- اجبار نابجای یک حکومت یا یک سازمان بین‌المللی در انجام یا تفرقه رفتن از انجام کاری؛

۵. حمایت، اعتراض، مخالفت، یا اقدام صنعتی که برای تسبیب کشتن، خسارت جسمانی شدید، خطر جدی و شدیدی برای سلامت و ایمنی عموم مردم منظور نشده باشد یک جرم تروریستی محسوب نمی‌شود.

چنین تعریفی مظهر قضاوت‌های ضابطه‌ای یا هنجارهای کلیدی جامعه بین‌المللی درباره عدم مشروعیت جرایم تروریستی است که در عین حال مداخله در قانون موجود را که بر خشونت در درگیری مسلحانه حاکم است به حداقل می‌رساند. هم چنین رابطه دقیقی با چند مورد از رایج‌ترین مشخصه‌های یافت شده در مطالعه ۱۹۸۳ در خصوص یکصد و نه تعریف از جرایم تروریستی دارد. [۱] با این حال اگر حقوق بین‌الملل بخواهد از کیفری یا جرم‌انگاری مقاومت خشونت‌آمیز در برابر ظلم و تعدی سیاسی پیشگیری کند توافق راجع به حد و مرز قانونی خشونت سیاسی اولین گام ضروری قبل از رسیدن به توافق در خصوص تعریف جرایم تروریستی است. در خاتمه پیرامون پیشگیری آینده از رویکردهای نوین در ارتکاب جرایم تروریستی لازم است اذعان شود که، جرم‌انگاری در این خصوص انجام

یکدیگر شده است. به طور کلی، تعدیل و تنظیم روابط گوناگون دولتها در ابعاد گوناگون در سطح جهانی و منطقه ای، به حقوق مشترک و یکسان نیاز دارد تا بتواند با تأمین تساوی حقوقی در روابط بین المللی، قواعد حاکم بر این روابط را قابل پیش بینی، پایدار و قابل اتکار ساخته و اطمینان و اعتماد کافی را ایجاد نماید (شایگان فرد، ۱۳۸۷: ۵۰-۴۹).

یکی از مهم ترین تحولات اساسی در زمینه جهانی شدن، جرم است. جرایم تا پیش از این به طور کلی بیشتر یک پدیده سرزمینی تلقی می شدند که تلقی حقوق جنایی به عنوان یکی از شاخه های حقوق داخلی معطوف به همین معیار و خصوصیت پدیده مجرمانه است. از اینرو، در رویکرد سنتی، در صورت وقوع و ارتکاب جرم، به دلیل شناختی که بزه دیده از بزهکار داشت تعقیب و کشف جرم با چالش مواجه نمی شد. اما امروزه به جهت گستردگی و وسعت عملکرد مرتکبین، نه تنها تعقیب و کشف جرم را با دشواری هایی مواجه ساخته، بلکه در این راستا چالش های بسیاری را در نظام بین المللی ایجاد نموده است. بنابراین جهانی شدن جرایم، با توجه به ایجاد معضلاتی همچون «عدم شناخت بزهکار از سوی بزه دیده» و «دشواری های کشف جرم برای پلیس» برای دولتها در مواجهه با آنها، موجب گردیده تا به ناچار در اندیشه ارائه تعریف گسترده جهانی برای حاکمیت نظام جنایی اقدام شود. بر این اساس باید قوانین ورای نظم ملی، برای قلمرو جهانی تدوین و تصویب شوند. البته تأکید می گردد اتخاذ چنین رویکرد و راهبردی با توجه وضعیت کنونی علی رغم ضرورتی غیرقابل اجتناب، اقدامی بسیار دشوار است (بابایی، ۱۳۹۰: ۱۲۲).

جهانی شدن صنعت دسترسی به فناوری، تخصص و مواد اولیه مورد نیاز برای تولید سلاح های هسته ای و سایر سلاح های کشتار جمعی بسیار افزایش یافته است. برخلاف برنامه های تسلیحاتی هسته ای که تولید آنها به مواد حساس سخت و گران قیمت نیاز دارد، امکانات ویژه ای برای ساخت بمب و سلاح های هسته ای از سوی برخی دولتها و گروه های تروریستی مصمم وجود دارند؛ زیرا می توان آنها را با تجهیزات دامنظوره که در دسترس هستند تولید کرد. این در حالی است که اسناد متعددی به ویژه کنوانسیون های چهارگانه ژنو و پروتکل های الحاقی به آن، بهره گیری از

بدون محدودیت، به راحتی صورت می گیرند. عمده ترین ویژگی این تمدن، جهان شمولی آن بوده که همین مؤلفه مستلزم اقتضائات جهانی است (Astle, ۲۰۰۷: ۵۷-۵۸).

بر این پایه و با توجه به ویژگی رو به رشد در مسیر جهانی شدن و امکان دستیابی آسان به علم و فناوری در جهان آینده، انتظار می رود که شتاب دستیابی کشورها به فناوری هسته ای، بالا رفته و در دو دهه آینده، تعداد کشورهای دارای فناوری هسته ای از رشد بی سابقه ای برخوردار شوند. بر این پایه، انحصارات علمی و فناوری در دو دهه آینده، از انحصار کشورهای خاص به ویژه کشورهای تمدن لیبرال دموکراسی غرب شکسته خواهد شد و بسترهای فراگیر و جهانی شدن علم و فناوری، از جمله فناوری راهبردی هسته ای فراهم خواهد شد.

فرآیند جهانی شدن حقوق طی دو مرحله «شناسایی» و سپس «تکثیر» قواعد حقوقی از طریق «نهادها» و «مفاهیم» حقوق بین الملل در حال تکامل است و دیگر روش های جهانی شدن/سازی حقوق در دنیای چندجانبه گرای کنونی قابل پذیرش نیست. البته این فرآیند با جهانی شدن سایر حوزه های علمی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی بشری متفاوت است؛ زیرا گاه به «تعهد» دولتها برای رعایت قواعد جهانی منجر می شود و مبانی حقوق بین الملل نیز فرصت تأثیرگذاری همه نظام های حقوقی ملی را فراهم کرده است. از اینرو، جهانی شدن حقوق از تعامل میان حقوق ملی و حقوق بین الملل پدید می آید و نتیجتاً علاوه بر حقوق بین الملل، در حوزه هایی مانند حقوق اساسی، حقوق کار، حقوق تجارت، حقوق کیفری، آئین دادرسی، حقوق بشر و حقوق بشردوستانه تأثیرات فراوانی برجای می گذارد.

با این اوصاف در عرصه حقوق بین الملل مسائل متفاوت است؛ حقوق بین الملل نه تنها به طور مستقیم از فرهنگ ها و تمدن های گوناگون جوامع بشری در سیر تاریخی و تمدنی آنها نشأت گرفته است، بلکه حاصل همکاری و مساعدت دولتها در عصر حاضر بوده و تداوم و پیشرفت این همکاری ها و ارتباطات روزافزون دولتها، ضمن ایجاد وابستگی متقابل و پیش از پیش آنها به یکدیگر موجب پیوند حیات اقتصادی دولتها به

اگر توجه به این محاکم کیفری را برای متهمان به جنایات جنگی و کیفرخواست متخلفین فاحش حقوق بشر معطوف گردد پیشرفت حقوق بین الملل کیفری در تلاش‌های جهانی پایدار برای رسیدگی به قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا، پول‌شویی، هواپیمارمایی، و جرایم تروریستی در میان سایر جرائم محرز نیست (Martin and Passas, ۱۹۹۹: ۶۸; Romero, ۱۹۹۲: ۱۳۵) و نیل دیوان کیفری بین‌المللی به قوت قانونی، با ایالات متحده یا بدون آن، پیام آور بلوغ و کمال نظام حقوق بین‌الملل کیفری است (Mundis, ۲۰۰۰: ۷۵۹; Taulbee, ۲۰۰۰: ۱۰۵).

۲. سلاح‌های هسته‌ای و چالش‌های ناشی از آن
دسترسی بشر به فناوری هسته‌ای و ایجاد تحول در نظام بین‌المللی، نقطه عطفی بود که بسیاری از تحلیل‌گران، نیمه دوم قرن بیستم را «عصر اتم» نام نهادند، اما به علت عدم کنترل و نظارت دقیق بر این فناوری متأسفانه وقایعی در طول این دوران رخ داد که چهره این فناوری بسیار مهم و اساسی زندگی بشر را مخدوش نمود؛ چرا که استفاده غیراصولی و غیرقانونی بزهکاران از آن، برای رسیدن به اهداف شوم خود موجب شد که تهدیداتی در صحنه بین‌المللی رخ دهد تا امنیت را با چالشی جدی مواجه کند. البته دلایل عمده این تهدیدات را می‌توان در انتشار میزان قابل توجهی از مواد هسته‌ای در فرآیند جهانی کاهش سلاح‌های هسته‌ای و افزایش روزافزون بازیگران غیردولتی جستجو کرد. بنابراین برای مقابله با این‌گونه اعمال یک‌سری تدابیر واکنشی از قبیل ایجاد هماهنگی میان مأموران اطلاعاتی، گمرکی و پلیس به جهت پیشگیری از قاچاق مواد هسته‌ای و همچنین تبادل اطلاعات در خصوص سرقت مواد هسته‌ای بر پایه کنوانسیون ۱۹۸۰ وجود دارد.

به علاوه، اتخاذ برخی تدابیر کنشی در مواجهه با چالش‌های مورد نظر در خصوص طرق و روش‌های کسب و تحصیل مواد و سلاح‌های کشتار جمعی، می‌تواند موجبات پیشگیری از طیف وسیعی از اقدام‌های مجرمانه را فراهم نماید. از اینرو، یکی از مهمترین مصادیق این‌گونه تدابیر، پیشنهاد تدوین «کنوانسیون منع و مجازات فعالان در خصوص تولید و گسترش

مواد و سلاح‌های نامتعارف ممنوع شد.
با توجه به تحولات موجود در نظام بین‌المللی، گسترش سلاح‌های هسته‌ای به طور نسبی می‌تواند در حوزه امور دیپلماتیک و نظامی قرار گیرد و مسأله گسترش به ندرت به طور انحصاری یا در وهله اول به عنوان مسئله‌ای مرتبط با اجرای قانون رسیدگی می‌شود. به علاوه ضرورتی ندارد اجرای حقوق بین‌الملل واکنش غیرحقوقی به گسترش را برکنار کند، بلکه باید سازوکارهای حقوق کیفری با حداکثر قدرت موجود باشند. عدم وجود این سازوکارها باعث اجبار در اتخاذ یک رویکرد غیرحقوقی در مواردی می‌شود که حقوق می‌تواند کاربرد مطلوبی داشته باشد. بنابراین انگیزه اولیه برای سرشت‌نمایی گسترش به عنوان یک جرم بین‌المللی آن است که تصمیم‌گیرندگان بتوانند از سازوکارهای اجرای قانون بدون موانع نابجا بهره‌مند شوند.

با وجود این، می‌توان اذعان کرد مجرمان تروریستی در قالب گروه‌های تروریستی امروزه توانایی و تمایل خود را در این زمینه به‌روشنی نشان داده‌اند و مؤید این امر دسترسی گروه‌های تروریستی القاعده [۲] و داعش [۳] است. از اینرو، وفق نگرانی‌های جامعه بین‌المللی، مجمع عمومی سازمان ملل متحد اولین قطعنامه از مجموعه اقدام‌های پیشگیرانه از مجرمان تروریستی در دسترسی به سلاح‌های کشتار جمعی را تصویب کرد. در این فرآیند، قطعنامه ۱۵۴۰ می‌تواند یک ابزار برجسته تلقی شود؛ زیرا برای اولین بار، شورای امنیت از امتیازات خود تحت عنوان فصل هفتم منشور ملل متحد استفاده کرد تا کلیه دولت‌ها را برای ممنوعیت ساخت هر بازگر غیردولتی، داشتن، توسعه، حمل، انتقال یا استفاده از سلاح‌های هسته‌ای و کشتار جمعی وسایل تحویل آنها، به‌ویژه برای اهداف تروریستی و نیز تلاش برای انجام هر یک از فعالیت‌های قبلی، مشارکت در آنها به عنوان همدست، کمک یا تأمین مالی آنها، ملزم کند.

بحث از جرائم بین‌المللی به معنی ایجاد ابهام و شاید استهزاء باشد. نه یک آیین کیفری بین‌المللی و نه یک نیروی پلیس بین‌المللی وجود ندارند. اما کاربرد شتاب دار حقوق کیفری برای رفتار بین‌المللی این دیدگاه ساده‌انگارانه را که واقعیت را نادیده گرفته به اشتباه جلوه می‌دهد. حتی

برای سرقت مواد شکافت پذیر صورت گرفته که برخی از آنها موفق بوده اند. مأموران اطلاعاتی بر این باورند که مواد کافی برای ساخت یک بمب از روسیه خارج شده است (Simons, ۲۰۰۲: ۱۶). همان طور که در اظهارات مقامات القاعده آمده است، اگر هنگامی که یک گروه تروریستی بتواند سلاح هسته ای تحصیل کند، حمله با یک سلاح کشتار جمعی یک احتمال مجزی است. [۹]

معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای ۱۹۶۸ تعهداتی برای دولتهای فاقد سلاح هسته ای و همچنین تعهداتی برای دولت های مجهز به سلاح هسته ای به وجود آورده است. مطابق ماده ۲ معاهده، هر یک از دولت های فاقد سلاح هسته ای متعهد شده است از قبول مستقیم یا غیر مستقیم انتقال سلاح هسته ای یا سایر وسایل انفجاری هسته ای از هر انتقال دهنده ای خودداری نماید و به هیچ نحوی از انحا، سلاح هسته ای یا سایر ادوات انفجاری هسته ای نسازد و تحصیل ننماید و برای ساختن آن در جستجو یا جلب کمک بر نیاید و به موجب ماده ۳، دولت های عضو می بایست موافقت نامه هایی را با آژانس بین المللی انرژی اتمی منعقد نمایند و نظارت آژانس را بپذیرند.

در نهایت، جامعه بین المللی باید به فقر و بی عدالتی، همچنین به مناقشات و رقابت بین کشورها توجه نماید؛ که حاصل آنها، همانا سرچشمه منازعات و گسترش تسلیحات و به ویژه تلاش کشورها برای دستیابی به سلاح های هسته ای و سایر تسلیحات کشتار جمعی است. اعتمادسازی، صلح و پیشرفت سهم بسزایی در پایان این نگرانی ها دارند.

۳. سلاح های هسته ای و جرایم تروریستی: از علت شناختی تا بهره گیری امروزه اکثر جرایم تروریستی به شکل شیمیایی، میکروبی، سایبری و هسته ای است. از اینرو، راهبرد جهانی برای پیشگیری و مقابله با کلیه اشکال جرایم تروریستی، با توافق دولت های عضو سازمان ملل متحد درباره تعریف تروریسم آغاز می شود [۱۰] و در ادامه باید به گونه ای رفتار کرد که (Malone, ۲۰۱۷: ۱۲-۱۴):

الف- همه دولت های عضو سازمان ملل هر چه زودتر کنوانسیون مبارزه با

سلاح های شیمیایی و بیولوژیک» است. پیش نویس مزبور پس از چندین سال مطالعه در قالب «برنامه مشترک دانشگاه های ساسکس و هاروارد در مورد تسلیحات و کنترل سلاح های شیمیایی و بیولوژیک» [۴] وابسته به «آکادمی آمریکایی هنر و علوم» [۵] به عنوان نهادی غیردولتی و با بهره گیری از خدمات برخی از حقوقدانان برجسته آمریکایی تهیه شد.

سلاح های هسته ای یکی از مصادیق بارز سلاح های کشتار جمعی است. اگر چه در خلال مذاکرات راجع به معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای و همچنین معاهده منع جامع آزمایش های هسته ای تلاش برای ارائه تعریفی از سلاح های هسته ای ناکام ماند در حال حاضر تنها یک تعریف قرار دادی از این سلاح وجود دارد و آن تعبیری است که در ضمیمه دوم «پروتکل سوم کنترل تسلیحات» مورخ ۲۳ اکتبر در پاریس پیش بینی شده است. بر اساس این ضمیمه: «سلاح هسته ای هر گونه سلاحی است که یک سوخت هسته ای یا ایزوتوپ های رادیواکتیو داشته باشد یا نوعی تعبیه شده باشد که بتواند آنها را داشته باشد یا به مصرف برساند و در اثر انفجار و یا سایر تغییرات هسته ای کنترل نشده یا در اثر رادیو اکتیویته ناشی از سوخت هسته ای یا ایزوتوپ های رادیواکتیو بتواند تخریب جمعی خسارات کلی یا مسمومیت جمعی ایجاد کند.»

با این وجود، یک سناریوی احتمالی، حمله با یک سلاح هسته ای پیشرفته است اما این امر مستلزم منابع فنی و مالی تروریستی فوق العاده است. سناریوی احتمالی دیگر مرتبط با مواد هسته ای خرابکاری یا گروگانگیری در یک تأسیسات هسته ای است. [۶] این سناریو بیشتر با یک واقعه رادیولوژیکی مرتبط است. با این وجود تأثیرات احتمالی می تواند برای جمعیت و منطقه پیرامون، فاجعه آمیز باشد. برخی گروهها ممکن است دارای حامیان دولتی بوده که دارای سلاحهای هسته ای اند یا می توانند این سلاحها را تحصیل کنند. [۷] با این حال پس از فروپاشی اتحاد شوروی در سال ۱۹۸۹ در قاچاق مواد مخدر رشد قابل توجهی مشاهده می شود. گمان می رود سه محموله پلوتونیوم-۲۳۹ که در سال ۱۹۹۴ توسط پلیس آلمان کشف و توقیف شد از روسیه قاچاق شده بوده است. [۸] از سال ۱۹۹۱، مقامات روسی اظهار داشته اند که تاکنون بیست و سه مورد اقدام

جنگ جهانی اول، طرف‌های متخاصم به‌طور گسترده از تسلیحات شیمیایی استفاده کردند و نیز در طول جنگ سرد، هر دو ابرقدرت انبار عظیمی از سلاح‌های شیمیایی تولید و انبار کردند. کشورهای دیگر هم به علت هزینه کم و تأثیر زیاد بازدارندگی این سلاح‌ها در آن زمان، تمایل زیادی به توسعه این سلاح‌ها داشتند. یکی از دلایل گرایش تروریست‌ها به سلاح‌های شیمیایی، ارزان بودن و سادگی تهیه آنهاست. از سوی دیگر، استفاده از آنها، برخلاف سلاح‌های دیگر، راحت‌تر است، همچنین قدرت وحشت‌زایی مواد شیمیایی بسیار زیاد است و امکان ردیابی و کشف آن تا پیش از استفاده، به علت بی‌رنگ و بویی دشوار است. به همین دلایل، امکان استفاده تروریست‌ها از مواد شیمیایی در مقایسه با سلاح‌های هسته‌ای و بیولوژیک بسیار زیاد است (احتشامی، ۱۳۸۶: ۱۶۴).

احتمال استفاده تروریست‌ها از سلاح‌های هسته‌ای، در دوران جنگ سرد مطرح شد. صاحب‌نظران و دولت‌مردان از این بیم‌ناک بودند که «در صورتی که تروریست‌ها با سلاح هسته‌ای، جمعیت عظیمی را به گروگان بگیرند، بی‌شک دولت‌ها مجبور به تسلیم و مذاکره خواهند» (بلوچی، ۱۳۸۱: ۷۴۲)؛ اما به این تهدید در دوران پس از جنگ سرد نیز توجه خاصی شد. هرچند با توجه به سامانه حفاظتی پیچیده و بسیار پیشرفته، امکان دستیابی گروه‌های تروریستی به این سلاح‌ها بسیار دشوار است، سه راه احتمالی دستیابی گروه‌های تروریستی به سلاح‌های هسته‌ای، سرقت، تولید یا خریداری بمب اتمی یا مواد اولیه برای ساخت آن است. برخی از نویسندگان ادعا می‌کنند که گروه‌های تروریستی ممکن است مانع فنی در راه اکتساب سلاح‌های هسته‌ای، یعنی عدم دسترسی به مقدار کافی مواد قابل شکافت (اورانیوم غنی شده یا پلوتونیوم) را از راه سرقت یا خریداری این مواد رفع کنند. آنها ممکن است این مواد را از بازار سیاه خریداری کرده یا از دولت‌های حامی تروریسم دریافت کنند. البته، امکان خرابکاری در رآکتورهای اتمی و انتشار مواد رادیواکتیو هم وجود دارد (عالی‌پور، ۱۳۸۵: ۶۰۴).

دلایل بالقوه افزایش به‌کارگیری این سلاح‌ها را می‌توان در چهار دسته خلاصه کرد: رشد «گروه‌های شبه‌نظامی مذهبی» با رویکردی سیاسی به

جنايات سازمان یافته و کنوانسیون‌های بین‌المللی مقابله با کلیه اشکال تروریسم را امضاء نمایند.

ب- با افزایش اقدام‌های حفاظتی- امنیتی از دسترسی گروه‌های تروریستی به جنگ افزارهای هسته‌ای و کشتار جمعی پیشگیری کنند.

ج- برای پیشگیری از ارتکاب جرایم تروریستی از طریق شناسایی و مدیریت فرایند بهره‌گیری از سلاح‌های هسته‌ای باید خطرات گسترش این سلاح‌ها را به همه مردم جهان گوشزد نمود.

د- دولت‌های دارنده مواد هسته‌ای را تشویق نمود تا در جهت مصارف صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای گام بردارند و در عین حال به تعهدات پیش‌بینی شده در کنوانسیون منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای ناظر به خلع سلاح تدریجی هسته‌ای نیز عمل نمایند.

بسیاری از دولت‌ها و اکثر عوامل غیردولتی نسبتاً پیشرفته قادر به تولید سلاح‌های بیولوژیک نه‌چندان پیچیده، اما کارآمد می‌باشند. همچنین در زمینه علوم و فناوری‌های بیولوژیک، اطلاعات مبسوط و دقیقی در کتاب‌ها و منابع انتشار یافته وجود دارد. برای مثال، کشت میکروارگانیسم‌های مورد نیاز با تولید و خالص‌سازی توکسین‌ها با هزینه اندک است و هر فردی که دارای آموزش‌ها و اطلاعات دانشگاهی در زمینه علم بیولوژیک و شناخت پایه‌ای از تکنیک‌های آزمایشگاهی باشد می‌تواند به چنین اقدام‌هایی دست بزند. دستیابی به بذره‌های بیولوژیک [۱۱] لازم برای کشت میکروارگانیسم‌های بیماری‌زا چندان دشوار نیست، اما در حال حاضر در آمریکا متعاقب وضع برخی قوانین، راحت‌ترین شیوه دستیابی به موارد بیولوژیک، یعنی خریداری از شرکت‌های عرضه‌کننده مواد بیولوژیک، به‌طور کلی امکان‌پذیر نیست؛ اگر چه تا این اواخر عوامل دولتی و یا غیردولتی به ویژه تروریست‌ها قادر به خریداری این بذرها را از عرضه‌کنندگان تجاری بودند و یا می‌توانستند آنها را از راه سرقت به‌دست آورند و یا از منابع طبیعی استخراج کنند (Korstanje, ۲۰۱۹: ۳۸-۳۹).

نخستین بار در دهه ۱۹۹۰، تروریست‌ها برای نیل به اهداف خود از سلاح‌ها و مواد شیمیایی علیه جمعیت غیرنظامی استفاده کردند؛ هرچند سابقه تولید و بهره‌برداری از آن به دهه‌های پیش باز می‌گردد. در طول

است و به عبارت دیگر این کارشناسان خطر عمده را این سازمان می دانند. درخصوص سلاح‌های هسته‌ای و به‌کارگیری آن از سوی مجرمان تروریستی می‌توان اذعان داشت که پاره‌ای از دلایل شامل افزایش گروه‌های مذهبی با رویکردی سیاسی، افزایش دسترسی به مواد هسته‌ای در جهان و بین‌المللی شدن تهدیدات ناشی از ارتکاب اعمال تروریستی وجود دارند که به‌عنوان گرایش جرایم تروریستی به استفاده از این سلاح‌ها مطرح می‌باشند؛ هر چند که موانعی همانند وجود مشکلات فنی، فقدان مهارت و تخصص علمی در را تحصیل آن وجود دارد. با این حال، در عصر کنونی به دلیل رشد روزافزون علوم و دستیابی بشر به فناوری ناشی از آن، گسترش ساخت سلاح‌های هسته‌ای موجب شده که رویکرد اقدام‌های مجرمان تروریستی نسبت به اقدام‌های ارتكابی دستخوش تغییر و تحول گردد و با استفاده از این گونه امکانات، نگرانی‌هایی را در صحنه بین‌المللی ایجاد نمایند. به‌علاوه، تحصیل و استفاده از سلاح‌های هسته‌ای توسط یک سازمان تروریستی احتمالاً بیشتر از طریق سرقت یا ساخت یک وسیله انفجاری هسته‌ای صورت می‌گیرد. مجرمان تروریستی ممکن است یک بمب هسته‌ای را سرقت کنند؛ زیرا که چنین سلاح‌هایی در وضعیت امنیتی مطلوبی به سر نمی‌برند.

با این حال، تنها سازوکاری که می‌توان برای پیشگیری از تحصیل یا استفاده از سلاح‌های هسته‌ای توسط مجرمان تروریستی از آن استفاده نمود، امحای کامل زرادخانه‌ها و ذخایر مواد شکافت‌پذیر است؛ هر چند به نظر می‌رسد که توانایی جامعه اطلاعاتی برای مدیریت شناسایی و پیش‌بینی تهدیدات جرایم تروریستی با سلاح‌های کشتار جمعی ضروری است اگر قرار است از چنان حملاتی پیشگیری شود. بنابراین همکاری بین‌المللی، شفافیت فراوان ذخایر هسته‌ای در زیرساخت‌های مربوطه و راستی‌آزمایی برای ایجاد چنان توانایی ضروری‌اند. به علاوه، نظام‌های راستی‌آزمایی ایجاد شده تحت یک کنوانسیون سلاح‌های هسته‌ای، تهدید تروریستی احتمالی از انحراف مواد شکافت‌پذیر یا مهارت و کارشناسی فنی برای پیشگیری از ساخت یک بمب را آسان‌تر می‌سازد.

نسبت کل گروه‌های تروریستی، افزایش دستیابی و گردآوری اطلاعات درباره سلاح‌های هسته‌ای در سطح جهان، بین‌المللی شدن تهدید جرایم تروریستی و وجود مدارک مستند درباره توان و گرایش جرایم تروریستی به این سلاح‌ها می‌باشد که به شرح گسترده‌تر این دلایل در زیر پرداخته خواهد شد (Zaitseva, ۲۰۰۷: ۲۷):

الف- طی سال‌های پایانی سده بیست، تعداد این گروه‌ها به نسبت گروه‌های تروریستی شناخته شده بین‌المللی از ۳ درصد طی سال ۱۹۵۵ به ۴۳ درصد در سال ۱۹۸۰ رسیده که ۴۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. گروه‌هایی که به زعم کارشناسان ممکن است قربانیان خود را افرادی بی‌دین و ملحد قلمداد کرده که شایسته زنده بودن نیستند. این نوع طرز تفکر که می‌توان آن را به داشتن نوعی عذاب وجدان این افراد تعبیر کرد، ممکن است سبب کشتن افراد بی‌شمار شود.

ب- در حال حاضر نگرانی روز افزونی درباره افزایش توان دستیابی به اطلاعات در زمینه چگونگی ساخت سلاح‌های هسته‌ای توسط بازیگران غیردولتی که پیش از آن تنها در انحصار دولت‌ها قرار داشت به وجود آمده است. همانند سایر جهانیان، گروه‌های تروریستی نیز به حجم گسترده‌ای از داده‌ها و اطلاعات که از طریق اینترنت در دسترس همگان قرار گرفته است، دست یافته‌اند. اطلاعاتی که در گذشته دستیابی و گردآوری آن بسیار مشکل می‌نمود.

ج- طی سال‌های اخیر سرشت جرایم تروریستی بین‌المللی به صورت‌های خطرناکی توسعه یافته است. به این معنا که در کنار گروه‌های کهنه کار که هنوز هم در حال مبارزه هستند، گروه‌هایی با بنیان‌ها و باروهای مذهبی و اشتراک منافع جمعیت‌های همانندی را که به دلیل شرایط جغرافیایی از هم دور افتاده‌اند را در پی داشته است.

د- با توجه به مدارک و شواهد موجود در توانایی برخی از گروه‌های تروریستی، روی آوردن این گروه‌ها با سلاح‌های هسته‌ای القاعده خواست و آرزوی دراز مدت و خلل ناپذیر خود در دستیابی با این گونه سلاح‌ها و کشتن هر چه بیشتر آمریکاییان اعلام کرده است، این سازمان به همراه گروه وابسته اش بیشترین نگرانی را متوجه کارشناسان آمریکایی کرده

تروریستی با یکدیگر در تمام مناطق دنیا و دسترسی به فناوری های نوین و سلاح های هسته ای به شدت ماهیت جرایم تروریستی را دگرگون کرده است. به علت امکان پیوند میان فناوری های پیشرفته و جرایم تروریستی، جرایم تروریستی از پدیده سطح پایین امنیتی به پدیده راهبردی امنیتی تبدیل شده است. بنابراین، گروه ها و شبکه های تروریستی در حد یک سازمان و تشکیلات محدود می توانند فجایعی گسترده را در سطح ملی به خصوص از طریق بیوتروریسم [۱۲] در یک کشور ایجاد کنند.

از دهه ۱۹۸۰ جهانی شدن و جرایم تروریستی بین المللی موجب نگرانی های فزاینده برای حکومت ها و نیز از زمره موضوعات اصلی حاکم بر مطالعه روابط بین الملل اند. با توجه به جنبه امنیتی تحلیل جهانی شدن، امنیت بسیار پیچیده و چند بعدی می شود. در این چارچوب، جرایم تروریستی بین المللی با مشخصات بسیار پیچیده اش یکی از نگرانی های اصلی است. بنابراین، دنیای جهانی شده با تهدیدی قوی مواجه می شود که همان جرایم تروریستی بین المللی است. وقتی ملت ها بیش از پیش به هم مرتبط و وابسته می شوند، جهانی شدن تهدیدی برای امنیت بین الملل می شود (قادری کنگاوری، ۱۳۹۲: ۲۰۶).

به هر حال، پدیده جهانی شدن فرصت هایی در اختیار تروریست ها قرار داده است که قبل از آن وجود نداشت. امروزه تروریست ها به سادگی شگفت آوری با یکدیگر و با حامیان دولتی و غیردولتی خود ارتباط برقرار می کنند؛ بدون نیاز به کوچک ترین تماس فیزیکی به طور الکترونیک تأمین مالی می شوند؛ بدون حضور در دانشگاه ها و آزمایشگاه های شیمیایی با ورود به بانک های اطلاعاتی محرمانه به فرمول های پیچیده کشت و پرورش میکروب های بسیار خطرناک نظیر سیاه زخم که با صد کیلو از آن می توان بیش از سه میلیون غیرنظامی بی گناه را قتل عام کرد و فناوری تولید سلاح های شیمیایی و بیولوژیک دسترسی پیدا می کنند؛ به سادگی خرید یک کیلو تی.ان.تی در چهل سال پیش، چند کیلوگرم اورانیوم غنی شده یا کمتر غنی شده را که برای ساخت بمب های کثیف لازم است از بازار سیاه خریداری می کنند و به تهدیدهای خود ادامه می دهند (عبداللهی، ۱۳۸۸: ۸۹-۸۷).

۴. بر هم گنش جرایم تروریستی و علوم فناوری های نوین
امروزه تروریست ها همگام با روند جهانی شدن به پیشرفت هایی قابل ملاحظه دست یافته اند، اما هرگز در قید و بندهای بین المللی گرفتار نشده اند. تبدیل شدن تروریست ها به بازیگرانی بین المللی سبب شده است که تقریباً هر جا که بخواهند جرایم تروریستی خود را ساماندهی کنند و به اجرا گذارند.

جهانی شدن فرصت های بی نظیری برای فعالیت های مجرمانه و تنوع تعاملات میان تروریست ها و مجرمان و هم چنین طیفی وسیع تر از منابع تأمین مالی غیرقانونی نسبت به آنچه غالباً تصور می شد، تسهیل کرد. در فهرست بلند جرایم مورد استفاده تروریست ها برای تأمین مالی هم چون قاچاق کالاها (از فلزات گرانبها تا دخانیات)، قاچاق انسان، آدم ربایی و سرقت کارت اعتباری در عصر جهانی شدن با موانع کمتری مواجه اند.

با این حال، آنچه فرایند جرایم تروریستی را تسهیل کرد و امکان دارد آوردن ضربه ای اساسی به آمریکا و دنیای غرب را میسر ساخت، بهره مندی گروه های تروریستی از امکاناتی است که فرایند جهانی شدن برای آنها به وجود آورده است؛ به گونه ای که از اواسط دهه ۱۹۹۰ که کنت والتز آن را جریان مقطعی برای جهانگرایی نامید، جرایم تروریستی نوینی پدیدار شد که توان تخریب های جمعی دارد (ذاکریان، ۱۳۸۱: ۶). به موازات رشد فناوری اطلاعات، ارتباطات، علم، دانش و اقتصاد، جرایم تروریستی نیز رشد یافته است. توسعه روزافزون فناوری های جدید، به ویژه «انقلاب اطلاعات» و «انقلاب رسانه ای» موجب تسهیل ارتباطات و سازمان یافتگی منعطف و اقدام برق آسا و غافلگیرانه جرایم تروریستی در سطح بین الملل شده است. فناوری های نوین هدف گیری تروریستی را آسان تر و مقابله با آن را مشکل تر ساخته است (ناجی راد، ۱۳۸۷: ۲۹۲).

جرایم تروریستی به علت پیوندی که با فناوری های نوین پیدا کرده به معضلی راهبردی تبدیل شده و توانسته است گروه های کوچک اما تشکیلاتی و پیچیده را به بازیگران مهم و تأثیرگذار عرصه بین المللی و جهانی تبدیل کند. به طوری که هم اکنون جرایم تروریستی به معضلی جهانی تبدیل شده است. محیط بین الملل نوین، ارتباط زیاد گروه های

تروریستی، تعریفی از جرایم تروریستی ارائه نکرده‌اند. وفق همین امر، «دادگاه ویژه لبنان» یک تعریف حقوقی نوظهور از جرایم تروریستی ارائه کرد که می‌توان این تصمیم را به‌عنوان اولین تصمیم معتبر یک دادگاه بین‌المللی مختلط با پذیرش تعریف کلی جرایم تروریستی تحت کنوانسیون‌های بین‌المللی مدنظر قرار داد. البته اتخاذ چنین تصمیمی از سوی دادگاه به‌طور قطع امکان نیل به جستجوی مداوم برای ارائه تعریفی مطلوب از جرایم تروریستی را در چارچوب کنوانسیون‌های بین‌المللی ضد جرایم تروریستی را فراهم می‌آورد.

جهانی شدن به جرایم تروریستی بین‌المللی سرعت بخشیده است. پیشرفت‌های فناوری به قدرت تحرک تروریست‌ها کمک کرده و ارتباط آنها را با یکدیگر هم در داخل و هم در خارج بسیار آسان ساخته، به طوری که در این میان هدف برخی گروه‌های تروریستی حتی تغییر نظم بین‌المللی و ایجاد نظم جدید تعریف شده است. فرایند جهانی شدن از جرایم تروریستی را گسترش داده است. با توجه به اینکه جهانی شدن پیامدهای منفی به همراه دارد و باعث به حاشیه راندن برخی گروه‌ها و نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی جهانی می‌شود، جرایم تروریستی حمایت بیشتری از سوی بسیاری از مردم به حاشیه رانده شده در ملت‌های متعدد کسب کرده است.

به این ترتیب، گسترش صنعت و حمل و نقل و توسعه فناوری‌های ارتباطات و نیز گسترش شبکه‌های اطلاع‌رسانی و جریان آزاد اطلاعات، تروریست‌ها را نیز منتفع ساخته است. دو نیروی حرکت به سوی مرکز و فرار از مرکز به طور دایم با یکدیگر در تعامل اند. هم‌زمان دو عامل محلی و جهانی وسیله‌ای هستند برای دیدن پدیده‌ای مشابه. فرهنگ‌های محلی خود را معرفی و مطرح می‌کنند و می‌شناسانند و از طریق تعامل مسالمت‌آمیز یا تعارض‌آمیز با یکدیگر عمل می‌کنند. از طریق این تقابل و تعامل دایم، امر ملی - محلی به امری جهانی تبدیل و امر جهانی، ملی - محلی می‌شود (اخوان‌زنجانی، ۱۳۸۱: ۱۲۹-۱۲۵).

نتیجه‌گیری

با گذشت دو دهه از حوادث تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، تلاش‌های ناموفق جامعه بین‌المللی برای ارائه تعریف جرایم تروریستی به‌عنوان جنایت سازمان‌یافته، حاکی از آن است که بیشتر اوقات تعریف جامع را از لحاظ ضابطه‌ای و هنجاری، مورد ملاحظه خود قرار داده است.

به‌دلیل ماهیت مناقشه‌برانگیز و جهت‌گیری عقیدتی آن، تعریف همه‌جانبه جرایم تروریستی تحت کنوانسیون‌های بین‌المللی امری چالش‌برانگیز است؛ چرا که قلمرو کنوانسیون‌ها امکانی برای ارائه تعریف نداشته و هیچ‌یک از آنها به‌استثنای ارائه مصادیقی از اقدام‌های گوناگون

[۱] www.pak.gov.pk/public/President-address.htm

[۲] در این رابطه برخی از جرایم تروریستی القاعده نظیر بمب‌گذاری برج‌های خبر ۲۵ ژوئن ۱۹۹۶، حمله ۱۲ اکتبر ۲۰۰۰ به ناو یواس‌ای کول، حمله ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ به برج‌های دوقلوی مرکز تجارت جهانی در نیویورک، بمب‌گذاری ۲۳ اوت ۲۰۰۳ در حرم امام علی (ع) در نجف‌اشرف، بمب‌گذاری در عاشورای ۲۰۰۴ بغداد، بمب‌گذاری ۱۱ مارس ۲۰۰۴ در ایستگاه قطار مادرید، بمب‌گذاری ۲۲ فوریه ۲۰۰۶ در حرمین عسگریین، بمب‌گذاری ۱۹ نوامبر ۲۰۱۳ در سفارت ایران در بیروت، حمله در ۲۰ نوامبر ۲۰۱۵ به هتل رادیسون در باماکو پایتخت مالی، است.

[۳] درخصوص جرایم تروریستی داعش می‌توان به برخی از آن‌ها شامل، حادثه گروگانگیری کارکنان و مشتریان «شرکت شکلات‌سازی لیندت‌اند اشپرونگلی» ۱۵ دسامبر ۲۰۱۴ در مرکز سیدنی، تیراندازی ۷ ژانویه ۲۰۱۴ در نشریه شارلی‌ابدو فرانسه، بمب‌گذاری ۱۳ اوت ۲۰۱۵ در کامیون یخچال‌دار در بازار مواد غذایی شهرک صدر بغداد، حمله انتحاری ۱۲ نوامبر ۲۰۱۵ دو مهاجم در برج البراجنه در منطقه شیعه‌نشین ضاحیه در جنوب لبنان، تیراندازی ۲۲ ژوئیه ۲۰۱۶ در مرکز خرید المپیا در دهکده المپیک در شمال غرب مونیخ آلمان، حمله انتحاری ۹ آوریل ۲۰۱۷ دو مهاجم در کلیسای ارتدوکس قطبی سنت‌مارک در مصر، بمب‌گذاری ۳۰

available from ۶
[http://www.undcp.org/odccp/terrorism-weapons-mass-destruction-
page-0-06.html](http://www.undcp.org/odccp/terrorism-weapons-mass-destruction-page-0-06.html), Internet, accessed
December ۲۰۰۲ ۱۹

[۱۰] سازمان ملل متحد تروریسم را «روشی دلهره‌آور برای اقدام‌های مکرر خشونت‌آمیز، که توسط افراد (نیمه) مخفیانه، گروه‌ها یا بازیگران دولتی استفاده می‌شود، به دلایل خاص، جنایی یا سیاسی، به موجب آن که بر خلاف ترور، اهداف مستقیم خشونت، اهداف اصلی نیستند، ارتکاب می‌یابد.» (Williams, Armstrong, C. Sizemore, ۲۰۲۱)

Biologic Seedstock [۱۱]

[۱۲] بیوتروریسم به عنوان یکی از ابعاد جرایم تروریستی به جرایمی اطلاق می‌شود که در آن از تسلیحات یا مواد کشنده بیولوژیک برای اهداف غیرنظامی استفاده می‌شود که نمونه‌های معروف آن پاکت‌های حاوی میکروب آنتراکس (Anthrax) در ایالات متحده در سال ۲۰۰۱ و حمله فرقه آمریکایی راج نیش (Rajneesh) آمریکایی با استفاده از باکتری سالمونلا (salmonella) در سالاد بارهای شهر آریگان (Oregon) در سال ۱۹۸۴ است.

آوریل ۲۰۱۸ مقابل یک کلاس آموزش زبان انگلیسی در کابل، حمله ۹ ژوئن ۲۰۲۱ به مین‌روب‌های افغانستان، اشاره کرد.

The Harvard-Sussex Program on CBW Armament [۴]
and Arms Limitaion
American Academy of Arts and Sciences [۵]
.Encyclopedia of World Terrorism, ۱۹۹۷ ed., s.v [۶]
"Nuclear"

Director of Central Intelligence, DCI Weapons [۷]
Intelligence, Nonproliferation, and Arms Control
Crnter, Unclassified Report to Congress on the
Acquisition of Technology Relating to Weapons of
Mass Destruction and Advanced Conventional
,Munitions, ۱ January Through ۳۰ June ۲۰۰۱
.Washington, D.C., January ۲۰۰۲, ۹

.Encyclopedia of World Terrorism, ۱۹۹۷ ed., s.v [۸]
"Nuclear"

Weapons of Mass Destruction, New York: United [۹]
,Nations Office on Drugs and Crime, December ۲۰۰۲

نژندی‌منش، هیبت‌الله، مسعود مطلبی و جعفر حیدرقلی‌زاده (۱۳۹۶)، «تروریسم جهانی و تأثیر آن بر روند امنیت در خاورمیانه»، مطالعات بین‌المللی پلیس، شماره ۲۹.

Alexander, Yonah (۲۰۰۰), "Terrorism in the Twenty- First Century: Threats and Responses", Depaul Bus. LJ., No. ۱۲ .
Astle, Julian, Mark Bell and Alasdair Murray (۲۰۰۷) .Globalization a Liberal Response, ۲۷ Queen Anne's Gate .London SW۱H ۹BU, Great Britain
Bassiouni, M. Cherif (۲۰۰۲), "Legal Control of International .Terrorism: A Policy- Oriented Assessment", Harv. Intl LJ .No. ۴۳

Carberry, Jacqueline Ann (۱۹۹۹), "Terrorism: A Global Phenomenon Mandating a Unified International .Response", Ind. J. Global Leg. Stud, No. ۶

,Passas, Nikos, ed. (۱۹۹۹), Transnational Crime, Aldershot .NH: Ashgate Pub-lishing

McDonald, William F, ed. (۱۹۹۷), Crime and Law .Enforcement in The Global Village, Cincinnati, OH .Anderson

Korstanje, Maximiliano E (۲۰۱۹), Terrorism, Technology .and Apocalyptic Futures, Palgrave Macmillan; ۱st ed .edition, March ۱۶

Martin, John M, and Anne T. Romero (۱۹۹۲), Multinational .Crime: Terrorism, Espionage, Drug and Arms Traf-ficking .Thousand Oaks, CA: Sage Publications

Malone, Patrick (۲۰۱۷), Nuclear Weapons Contractors Repeatedly Violate Shipping Rules for Dangerous .Materials, Center for Public Integrity (Aug. ۱) <https://apps.publicintegrity.org/nuclear-negligence/shipping-violations>

Mundis, Daryl A. (۲۰۰۰), "Improving the Operation and .Functioning of the International Criminal Tribunals

منابع

احتشامی، علی (۱۳۸۶)، تروریسم شیمیایی تهدیدی آشکار برای امنیت عمومی، دانش انتظامی. (۴)۹: ۱۸۳-۱۶۶.

اخوان‌زنجانی، داریوش (۱۳۸۱)، جهانی‌شدن و سیاست خارجی، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، چاپ اول.

بابایی، محمدعلی (۱۳۹۰)، «جهانی‌شدن جرم: ضرورتی پیش‌روی مطالعات و تحقیقات جرم‌شناسی»، آموزه‌های حقوق کیفری، (۱)۸: ۱۳۶-۱۱۵.

شایگان‌فرد، مجید (۱۳۸۷)، «جهانی‌شدن حقوق و الحاق ایران به اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری»، مجموعه مقالات همایش جهانی‌شدن حقوق و چالش‌های آن، گردآوری و تهیه و تنظیم: غلامرضا خواجهی، مشهد: دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد، چاپ اول.

جلالی، محمود و امیر مقامی (۱۳۸۷)، «تعامل حقوق ایران و حقوق بین‌الملل کیفری در جرم‌انگاری کاربرد سلاح‌های شیمیایی»، حقوق تطبیقی، (۷۰)۱۵: ۱۳۰-۱۱۳.

روح‌اله قادری‌کنگوری (۱۳۹۲)، آمریکا و القاعده؛ از تأمل تا تقابل، تهران: دانشگاه امام حسین (ع)، چاپ اول.

ذاکریان، مهدی (۱۳۸۱)، «آمریکا: از جهان‌گرایی تا روبرویی با تروریسم جهانی»، مطالعات منطقه‌ای، ۱۰: ۱۴-۱.

رستمی، فرزاد (۱۳۹۵)، «تروریسم هسته‌ای و آینده امنیت بین‌الملل»، مطالعات بین‌المللی پلیس، شماره ۲۶.

عالی‌پور، حسن (۱۳۸۵)، تروریسم هسته‌ای. مطالعات راهبردی، (۹)۳۳: ۵۷۹-۶۰۶.

عالی‌پور، حسن و نوروز کارگری (۱۳۸۹)، جرایم ضد امنیت ملی، تهران: خرسندی، چاپ اول.

عبداللهی محسن (۱۳۸۸)، تروریسم؛ حقوق بشر و حقوق بشردوستانه، تهران: شهردانش، چاپ اول.

مبینی‌کشه، زهرا و علی امیددی (۱۳۹۸)، «موج چهارم تروریسم و روندهای آینده تروریسم بین‌الملل»، پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل، شماره ۲.

ناجی‌راد محمدعلی (۱۳۸۷)، جهانی‌شدن تروریسم، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، چاپ اول.

Tushar K. Ghosh, Mark A. Prelas, Dabir S. Viswanath and Sudarshan K. Loyalka, CRC Press Taylor & Francis Group, Second Edition

Ormerod, L. David (۲۰۱۰), "Biological Terrorism Consequences and Medical Preparedness", in: Science and Technology of Terrorism and Counterterrorism, Edited by Tushar K. Ghosh, Mark A. Prelas, Dabir S. Viswanath and Sudarshan K. Loyalka, CRC Press Taylor & Francis Group, Second Edition

Ormerod, L. David, Tushar K. Ghosh and Dabir S. Viswanath "Chemical Terrorisms: Threats and Countermeasures", in: Science and Technology of Terrorism and Counterterrorism, Edited by Tushar K. Ghosh, Mark A. Prelas, Dabir S. Viswanath and Sudarshan K. Loyalka, CRC Press Taylor & Francis Group, Second Edition

Zaitseva, Lyudmila (۲۰۰۷), Organized Crime, Terrorism and Nuclear Trafficking, Strategy: Insights, Centre for Contemporary Conflict, US Naval Postgraduate School

American Journal of International Law, No. ۹۴
Taulbee, James L. (۲۰۰۰), "A Call To Arms Declined: The United States and The International Criminal Court", Emory International Law Review, No. ۱۴

Simons, Lewis M. (۲۰۰۲), "Weapons of Mass Destruction: An Ominous New Chapter Opens on the Twentieth Century's Ugliest Legacy", Weapons of Mass Destruction: An Ominous New Chapter Opens on the Twentieth Century's Ugliest Legacy", National Geographic, No. ۱۵

Schweitzer, Yoram (۲۰۰۱), "Denying Responsibility and Liability", at <http://www.ict.org.il>, October ۴

Sudarshan K, Loyalka (۲۰۱۰), "Nuclear Terrorism: Nuclear Weapons", in: Science and Technology of Terrorism and Counterterrorism, Edited by Tushar K. Ghosh, Mark A. Prelas, Dabir S. Viswanath and Sudarshan K. Loyalka, CRC Press Taylor & Francis Group, Second Edition

Sudarshan K., Loyalka, and Prelas, Mark A. (۲۰۱۰), "Nuclear Terrorism: Threats and Countermeasures", in: Science and Technology of Terrorism and Counterterrorism, Edited by